

Uit de vereniging:

Blz. 2	Koninklijke onderscheiding Herm Geraedts
Blz. 2	Schenkingen
Blz. 3	Werkgroep Bijzondere Projecten, HVMS
Blz. 4	MHVS en Dorpsraad Swalmen organiseren opschoonactie
Blz. 4	Jaarprogramma Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal – MHVS

Overige artikelen:

Blz. 5	Herenboeren Roermond: op zoek naar een Herenboerderij
Blz. 6	Café Juliana Belfeld voorgoed gesloten
Blz. 9	Aanwinst voor het wandelnetwerk in de Bercken te Reuver
Blz. 10	Willem II bezoekt Limburg
Blz. 11	Kroniek van Swalmen, januari, februari, maart
Blz. 12	Alle kastelen op een nieuwe website
Blz. 13	Het sprookje van het hertje en de wilde koeien
Blz. 14	Flora en Fauna (30) - brem
Blz. 16	Interview met Bertien van Melick, zorgboerderij de Middelhof
Blz. 18	De betekenis en de oorsprong van Fuuëchele
Blz. 19	1928 - Opzienbarende ontvoering in Swalmen
Blz. 20	Wazelvötje
Blz. 22	Bericht uit de Swalmbode 15 juli 1967, (Kerk 'Woord Gods' Swalmen)
Blz. 26	Bericht uit de Swalmbode 23 november 1968, (Loftrompet pastoor M . Niessen)
Blz. 27	Uit de oude doos
Blz. 28	Zo was het

Foto's aangeleverd door:

Toine Wuts	blz. 2
Sociaal Fonds Jalema B.V.	blz. 4
Familie Derks	blz. 6, 9
Wiel Luys	blz. 9, 10
Liesbeth v. d.Essen-Cox	blz. 11
Hans Simons	Blz. 11, 13, 14, 15
Th.Derks	Blz. 12, 16, 28
Herm Geraedts	blz. 13
Annelies Hermans	blz. 16, 17
Paul Bloemen	blz. 18
Jacques Luijten	blz. 19
Archief Jos Alers	blz. 19
Leny Gerraedts-Simons	blz. 20
Archief MHVS	blz. 22, 24, 26
Fons Nijsen	blz. 25
Archief HVMS	blz. 27, 28

Uit de verenigingen:

Koninklijke Onderscheiding Herm Geraedts

Tot zijn grote verrassing is Herm op de dag voor Koningsdag benoemd tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau. De Burgemeester van Roermond, mevrouw Rianne Donders-de Leest, kwam hem bij de voordeur de versierselen opspelden. Vanwege Coronabeperkende maatregelen was er geen 'gefingeerde bijeenkomst', maar een verrassing op zijn eigen adres.

Herm Geraedts was al in zijn jeugd actief binnen verenigingen. Toen hij zich enkele decennia geleden met Joke en de kinderen opnieuw in Swalmen vestigde, pakte hij langzamerhand weer de draad op binnen het verenigingsleven.

Zo kent iedereen hem van 't Zjwamer Optoch

Kómmittee. Ook zijn inzet voor de Stichting Zjwamer Revue is bekend. Verder heeft hij als vrijwilliger aan de kassa gezeten bij familiebad 'De Bosberg'. Zo gedreven als hij is, wil hij zijn opvattingen natuurlijk ook kwijt in de politiek. Hij is medeoprichter van de politieke partij Demokraten Swalmen en is nog altijd volop betrokken. Ook vanaf het begin is Herm lid van de Dorpsraad Swalmen en maakt hij deel uit van de werkgroep Leefomgeving. Het bovenstaande beschrijft nog lang niet alles wat Herm allemaal gedaan heeft voor de Swalmer gemeenschap.

Wij kennen Herm naast deze activiteiten vooral van zijn jarenlange deelname aan het bestuur van de Milieu- en Heemkundevereniging Swalmen. Herm heeft hierin vanaf 1994 verschillende functies vervuld, waaronder die van voorzitter. Momenteel is hij vice-voorzitter van de MHVS. Namens de MHVS neemt hij deel aan het Roermonds Natuur- en Milieuoverleg. Zijn er fietstochten, dan organiseert hij deze stevast, samen met anderen. Bekend zijn ook de door hem georganiseerde avonden tijdens welke bekende bijnamen van Swalmer mensen weer eens worden opgediept uit de herinnering. Ook verricht hij het nodige onderhoud aan de verenigingsruimte, maar vooral zet hij zich in voor natuur, landschap en cultuurhistorie van Swalmen, opdat deze in goede orde behouden blijft en zich verder kan ontwikkelen. Hij komt altijd met goede ideeën en kritische vragen.

Bestuur en leden van de MHVS feliciteren Herm en zijn vrouw Joke met deze welverdiende onderscheiding!

Schenken aan de MHVS

- van dhr. Harrie Smeets ontvangen bidprentjes en diverse groepsfoto's van het kerkelijk zangkoor, trommel- en fluitkorps uit 1978, Vodaswa en klassenfoto's uit vroeger jaren.
- door Jos Alers geschonken de boeken: Bestaan van NV Plem te Maastricht (1909-1959); 1909 SVM-Plem 1991, de bedrijfsgeschiedenis in foto's en Een terugblik op 45 jaar Maascentrale, 1996.
- van dhr. Patrick Mertens ontvangen het programmaboekje van het OLS georganiseerd door Schutterij Oranje 1959.
- van Riky Simons-Julicher ontvangen diverse foto's: de werkgroep Redactie uit 2002; DES4 uit 2001; het oude bibliotheekgebouw aan het Mortelplein uit 2002; Societë St. Caecile; het planten van een boom op de Markt door jubilerende verenigingen in 2002; plus van de bedevaart naar Kevelaer.

Werkgroep bijzondere projecten

Wim Rovers

Op 7 maart 2016 werd als nieuwe loot aan de Heemkundeboom de werkgroep Bijzondere Projecten opgericht, bestaande uit leden verspreid over het werkgebied, uit Beesel, Reuver en Belfeld. De werkgroep heeft als doelstelling: het samenbrengen, documenteren, inventariseren en zo mogelijk exposeren of publiceren van voorwerpen en/of documenten, betrekking hebbende op Bijzondere Projecten, gerelateerd aan het werk van de Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal.

Ontstaan van de werkgroep

De groep bestond echter al veel langer, want in de huidige samenstelling werd in februari 2014 al begonnen met de voorbereiding van een in mei 2015 te houden expositie over de 2e Wereldoorlog, 70 jaar na de bevrijding. Als naam werd hiervoor gekozen: 'Oorlogsleidtösse Maas en Prusebos'. De werkgroep had de beschikking over het Atrium van Woongoed 2-Duizend.

Op zondag 26 april werd de expositie geopend door de Burgemeester van Beesel mevrouw Dassen-Housen en haar collega uit het Duitse Brüggen-Bracht de heer Frank Gellen. Op 21 mei, na een openstellingsduur van 25 dagen, hadden ruim 2000 personen de expo bezocht. Een mooi resultaat!

Nadat alle spullen weer ter bestemde plaats waren terugbezorgd, kreeg de groep 'ontweningsverschijnselen'. Daarom werd besloten dat de groep bij elkaar zou blijven om te bekijken hoe hieraan op de een of andere manier een vervolg zou kunnen worden gegeven. Een half jaar later diende zich al een nieuw project aan. In Reuver bestaat namelijk het probleem van de vele leegstaande winkelpanden met hun soms grote, lege, gapende etalages. De heemkundevereniging kreeg het verzoek van de Gemeente Beesel om hiervoor een invulling cq. opvulling te vinden. De groep kon gebruik maken van de etalages van de voormalige apotheek aan de Rijksweg.

Na enig brainstormen kwam een oplossing uit de hoge hoed: er zou een expositie op-

gezet worden over de 'Grofkeramische Industrie in Reuver'. In vrij korte tijd werden vele voorwerpen verzameld, die vroeger in de Reuverse kleiwareindustrie zijn vervaardigd.

Gezien de grote dagelijkse belangstelling voor de etalages, die 's avonds verlicht zijn, bleek dit een aansprekend onderwerp, dat nog erg leeft onder de plaatselijke bevolking. Op een van de etalages stond daarom de spreuk: "Laot ós neet vergaete, det de ganse Ruiver d'r van haet gegaete..."

Na deze geweldige start werden de etalages ingericht met foto's en voorwerpen met thema's, telkens voor de tijd van ca. 3 maanden:

- 66-jarig jubileum Vastelaovesvereniging 'de Windjbuujels' Reuver
- onderwijs Reuver in de 'voltooid verleden tijd'
- het boerenleven van vroeger
- de Reuverse winkeliers in het verleden
- het uitgaansleven in de 60-er jaren
- 150 jaar Philharmonisch gezelschap Reuver
- 80 jaar vrijwillige brandweer Beesel-Reuver

Ook werd medewerking verleend aan Open Monumentendag in 2018. Medewerking aan het bevrijdingsconcert van trommel- en fluitkorps Sint Barbara door middel van een kleine expositie in 2020 kon geen doorgang vinden in verband met de coronacrisis.

Door verkoop van het pand van de voormalige apotheek moest de werkgroep in december 2020 helaas haar etalage-tentoonstellingen tijdelijk opschorten. De werkgroep ging op zoek naar een nieuwe beschikbare etalageruimte en deze werd gevonden door de beschikbaarstelling van maar liefst twintig strekkende meter etalage-ruimte in de Passage door de woningstichting Nester. Ook hier gooit Covid-19 momenteel roet in het eten. De werkgroep kan/mag niet bijeenkomen door de beperkingen.

Toekomst

In de zeer nabije toekomst, als de coronabeperkingen opgeheven zijn, wil de werkgroep aandacht besteden aan het 40-jarig bestaan van Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal.

Ook een doel voor de toekomst ligt bij een expositie betreffende de geschiedenis van de laatste

jaren van 'Nederlandsch Indië' en de verhalen, foto's en voorwerpen van 'onze jongens overzee' uit ons werkgebied en hun contact met het Katholiek Thuisfront afd. Reuver.

De activiteiten van de Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal in het algemeen en de werkgroep Bijzondere Projecten zijn ook bekend en opgevallen bij het Sociaal Fonds van Jalema B.V.. Dit Reuverse bedrijf ondersteunt via zijn Sociaal Fonds culturele/maatschappelijke doelen. Wij zijn blij te kunnen vermelden dat wij afgelopen voorjaar uit dit Fonds een geldelijke ondersteuning in de vorm van een cheque van 500 euro hebben mogen ontvangen.

De officiële uitreiking van de cheque door Marloes van den Ham van Jalema B.V. aan de werkgroep bestaande uit Geert Franssen, Wim Rovers, Thei Derks en Wiel Killaars.

MHVS en Dorpsraad Swalmen organiseren opschoonactie!

Wie ergert er zich niet aan: het zwerfvuul dat op veel plaatsen in onze gemeente te pas, en vooral te onpas gedumpt wordt. Het lijkt er zelfs op dat er de laatste jaren een toename te bespeuren is in het (zwerf)afval dat her en der wordt achtergelaten.

MHVS en Dorpsraad Swalmen willen daarom in het najaar (waarschijnlijk in de eerste helft van oktober) een actie op touw zetten om op een zaterdagmorgen met zoveel mogelijk vrijwilligers (delen van) Swalmen te ontdoen van het rondslingerende afval. We beseffen goed dat we hiermee helaas het zwerfafvalprobleem niet structureel kunnen oplossen. Maar hopelijk draagt het wel bij aan de bewustwording van deze zichtbare vervuiling en daarmee het voorkomen ervan. We zullen te zijner tijd nadere informatie verstrekken over precieze datum, tijdstip en locatie. Maar wie zich nu al wil aanmelden hiervoor kan dat doen via info@mhvs.nl of via secretariaat@dorpsraadswalmen.nl.

Jaarprogramma Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal en Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen 2021

juli/augustus	Vakantie MHVS
24 juli- 5 september	Vakantie Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal
1 oktober	Jaarvergadering MHVS, café Thijs en Wilma, Swalmen, aanvang 20.00 u
30 oktober	Nacht-van-de-Nachtwandeling (gezamenlijke activiteit)
6 november	40-jarig bestaan MHVS, De Mert, Swalmen, aanvang 14.00 u
26 december	Kerstwandeling (gezamenlijke activiteit)

En verder... het programma kan nog worden aangepast, afhankelijk van de huidige en dan geldende richtlijnen van de overheid inzake Corona (COVID-19). Er staan (onder voorbehoud) enkele kleine excursies op het programma. Nadere publicaties op <http://www.facebook.com/mhvs.Swalmen> en Puiklokaal.nl.

Wandelingen Swalmdalgidsen en kanotochten. Deze activiteiten worden georganiseerd door Staatsbosbeheer en zijn niet gratis. Zie ook www.natuurlijkasselt.nl en voor de wandelingen met de Dorpsgidsen in Beesel, zie www.rondleidinginbeesel.nl.

Het jaarprogramma van IVN De Steilrand is te vinden op <http://ivn.nl/afdeling/de-steilrand>.

Voor actuele meldingen over deze activiteiten volg onze agenda. Berichtgeving over aanstaande activiteiten worden ook bekend gemaakt via de digitale nieuwsbrief 'De Kleine Zeumer'. Aanmelding daarvoor kan door een mail te sturen aan twanernst@ziggo.nl.

Herenboeren Roermond: op zoek naar een Herenboerderij

HERENBOEREN
SAMEN DUURZAAM VOEDSEL PRODUCEREN
GROENE HART

In navolging van reeds bestaande Herenboerderijen in Nederland, o.a. in Boxtel en Weert, zijn Marc Schmitz en Sander Geurts vorig jaar gestart om ook in Roermond een Herenboerderij gerealiseerd te krijgen. Ondertussen is het oprichtingsbestuur voor de Herenboeren-coöperatie Roermond hiermee druk doende.

Dit oprichtingsbestuur bestaat uit Arjan Eising (voorzitter), Gert Jan van Walsum (secretaris en penningmeester) Imelda van de Beek (lid), Sander Geurts (lid), Marc Schmitz (lid) en Joep Janssen (lid). Belangrijk onderdeel is het vinden van voldoende deelnemers/aspirant Herenboeren en -boerinnen. Zij worden daarbij ondersteund door de kartrekkers Michel Gelders, Janne Opmeer en Therése Frijns.

Herenboerderij

Een Herenboerderij is een kleinschalig gemengd bedrijf, opgericht door een coöperatie van consumenten die grip willen krijgen op hun eigen voedingsmiddelen. Ze kiezen uit hun leden zelf een bestuur dat beslist, welke groenten, fruit en vlees geproduceerd worden. Gezamenlijk nemen ze een boer in loondienst die de dagelijkse leiding op de boerderij heeft en op een duurzame en professionele wijze voedsel produceert, uitsluitend voor de leden.

De leden nemen wekelijks, tegen betaling van een door het bestuur vastgestelde contributie, vers voedsel af van hun eigen boerderij.

Wat is er nodig

Voor de opzet van een Herenboerderij zijn tussen de 200 tot 250 deelnemende huishoudens nodig; ongeveer 500 personen inclusief kinderen. Onder huishoudens worden verstaan: éénpersoons- en tweepersoonshuishoudens en gezinnen met kinderen. Iedereen die gezond en eerlijk voedsel belangrijk vindt, kan zich als deelnemer aanmelden. Het doel van Herenboeren is het bereikbaar maken van smaakvol, gezond, veilig, duurzaam en betaalbaar voedsel voor iedereen. Voedsel dat in de eigen leefomgeving wordt verbouwd. Op 8 maart 2021 is de coöperatie formeel opgericht en daarmee is de Coöperatieve vereniging Herenboeren Roermond officieel van start gegaan.

Momenteel wordt er intensief overleg gevoerd over de 20 hectaren grond die nodig zijn voor de boerderij. Er wordt op dit moment volop onderhandeld over een locatie, waaronder een locatie in Asselt. Om te starten met de boerderij en de grond te gaan inrichten zijn, om te beginnen, 150 intentieverklaringen nodig. Op het moment van schrijven zijn er 81 huishoudens die een intentieverklaring tot deelname hebben ondertekend. Een flinke stap in de goede richting, maar nog wel wat schreden verwijderd van het einddoel.

De coöperatie wil doorgroeien tot 250 huishoudens; daarna komen geïnteresseerden op een wachtlijst.

Inspirerend bezoek aan de Herenboerenboerderij in Weert

Op zaterdagochtend 13 maart hebben enkele leden van het oprichtingsbestuur een inspirerend bezoek gebracht aan de Herenboerenboerderij Weert. De bestuursleden konden zelf zien hoe leden van Herenboeren Weert hun groenten (coronaproof) kwamen ophalen. De boer en zijn familie wonen op de boerderij bij het land en vertelden desgevraagd zeer tevreden te zijn met deze locatie. De boer, die zorgt dat de herenboerderij produceert wat nodig is volgens de wensen van de leden, moet naast kennis van het op duurzame wijze verbouwen van gewassen ook een zeer sociaal bewogen mens zijn. Wekelijks krijgt hij veel enthousiaste leden op het erf die mee willen helpen. Bijvoorbeeld om de

boerderij verder op te bouwen, of te helpen bij het zaaïen en oogsten of bij de uitgifte van voedsel. In de korte tijd van hun bestaan is er in Weert al een echte 'herenboerengemeenschap' gevormd.

Meer weten?

Herenboeren Roermond organiseert regelmatig (online) Informatiebijeenkomsten. Data worden aangekondigd via de website (<https://roermond.herenboeren.nl/>) en via nieuwsbrieven waarvoor u zich vrijblijvend kunt aanmelden via de website of via e-mail: roermond@herenboeren.nl. Zodra de omstandigheden het toelaten zullen er weer fysieke informatieavonden worden georganiseerd. Herenboeren Roermond is ook te volgen op social media zoals Facebook en Instagram.

Hotel - Café Juliana in Belfeld voorgoed gesloten

Wim van Diepen

Eind 2020 hebben Paul Linssen en Angelique Derks hun horecazaak 'Juliana' in Belfeld voorgoed gesloten. Er was geen opvolger te vinden om het bedrijf voort te zetten. Ontzettend jammer, maar voor mij wel reden om de geschiedenis van deze onderneming uit te gaan zoeken.

Op 12 april 1869 trouwde de timmerman Johannes Colberts uit Neer met Anna Catharina Rijvers uit Belfeld. De bruiloft vond plaats in Belfeld en het jonge paar ging daar ook

wonen. Het precieze adres is niet meteen duidelijk, maar korte tijd later koopt het echtpaar de percelen op de hoek Stationsstraat/Koninginneplein. Colberts bouwt daar een woning met werkplaats. Destijds gebruikte men voor die buurt de naam 'op de Kret'. Het overigens geheel verbouwde pand is op die plek nog steeds aanwezig en heeft tegenwoordig als adres Koninginneplein 2.

Johannes had intussen zijn timmerbedrijf opgestart en we vinden al snel advertenties waarin hij de door hem gebouwde wanmolens aanbiedt tegen een zeer opmerkelijke prijs namelijk *fl 23,- of 'de waarde van de rogge die de molen in een kwartier zuiver maakt'*.

Op 30-3-1870 werd het eerste kind van het jonge paar geboren. Het was een jongen met de naam Willem Colberts.

Het gezin van Johannes en Anna breidt zich snel uit. Er moet dus veel brood op de plank komen en het echtpaar start in 1874 met we-

kelijkse wedstrijden 'schijfschieten' voor prijzen. Wie zoiets organiseerde moest welhaast beschikken over een koffiehuis of herberg.

We vinden een advertentie waarin de notaris Canoy een verkoop aankondigt op 4 juli 1874 om 2 uur 's middags in Belfeld 'ter herberge van Colberts'.

Daarna zijn er geregeld aankondigingen van activiteiten die in deze herberg plaatsvinden. Bijvoorbeeld concerten, of dansgelegenheid met Belfeldse Kermis. Ook organiseert Johannes Colberts dan een optocht en het vogelschieten van de schutterij. In zijn zaak heeft hij tevens een lijst van het vee dat in het dorp te koop is. We hebben hier te maken met een café dat beschouwd kan worden als de voorloper van het tot eind 2020 bekende hotel-café 'Juliana'.

Waarschijnlijk is het echtpaar vrij snel na hun huwelijk begonnen met hun timmerbedrijf en koppelde het daaraan meteen een herberg. In die tijd was het heel gewoon dat een café verbonden was aan een boerderij, een smidse of een werkplaats. We mogen dus aannemen dat vanuit de door Johannes Colberts en Anna Rijvers opgerichte herberg ongeveer 150 jaar lang een van de voornaamste horecazaken van Belfeld op deze locatie aanwezig was.

In 1881 stierf Johannes Colberts, hij was toen pas 39 jaar en zijn vrouw bleef achter met vijf kinderen, allen jonger dan 10 jaar. Weduwe Anna was een zeer kordate en ondernemende vrouw. Zij vroeg onmiddellijk vergunning om gedurende alle dagen van de week voort te kunnen gaan met het bedrijf. Als beroepen gaf zij op: 'tapster en winkelierster'. Op 3 mei 1882 trouwde Anna Rijvers opnieuw, nu met haar buurman, Joseph Wienforth, een timmerman afkomstig uit het Duitse Polsum (bij Gelsenkirchen). Waarschijnlijk was Wienforth werknemer in het bedrijf van haar overleden man. Met hem kreeg ze nog vier kinderen. Ook Wienforth verkoopt wamolens en samen gaat het echtpaar verder met hun café annex winkel in het pand op de hoek van de Stationsstraat en het Koninginneplein (adres heet dan: 'Dorp B 2'). Het echtpaar had destijds dus de zorg voor negen kinderen. Het jongste kind, Margaretha Wienfort, was negentien jaar jonger dan haar oudste stiefbroer Willem Colberts.

Deze Willem werd ook timmerman en in 1898 bouwde hij op het grote perceel naast zijn ouderlijk huis een café met een beugelbaan. Dat pand staat er nu nog en is bekend als 'Hotel-Café Juliana'. In feite had de familie Colberts toen dus twee herbergen, die naast elkaar lagen.

Op 31 maart 1902 bevond Hermanus de Jongh, geboren te Bussum 16-11-1888 en timmermans knecht bij Jos Wienforth, zich samen met Silvester Verhaegh en de gebroeders Hendrik en Johan Simons na sluitingstijd in de herberg van Willem Colberts. Door de kantonrechter in Venlo wordt de Jongh ontslagen van rechtsvervolging omdat hij nog geen 16 jaar oud is (uit Zeumer 2002 nr. 2).

Toen Joseph Wienforth op 31 januari 1913 overleed werd 'Herberg Wienforth' eerst overgenomen door de zoon Hendrik uit het tweede huwelijk. Kort daarna door een dochter, Margaretha ('Grit aan den Boag'), die getrouwd was met Johan van der Hagen. Enkele jaren later is dit café overigens gesloten en begon Grit daar een winkel in manufacturen en tabakswaren.

De oudste herberg werd eerst voortgezet onder de naam van de weduwe Anna Colberts-Rijvers, vervolgens gebruikte men de namen Joseph 'Wienforth', de 'kinderen Colberts' en 'Willem Colberts'.

Die oudste zoon uit het eerste huwelijk van Anna, Willem Colberts, begon dus in 1898, als buurman, met een eigen café, het latere 'Juliana' (huidig adres: Koninginneplein 6).

Willem Colberts was schrijn- en meubelmaker, aannemer en cafébaas. Op 9 juli 1912 trouwt Willem in Heel met Agnes Neijens, de dochter van een kleermaker. Op 25 juli 1913 wordt hun eerste kind Anna Maria geboren. Hun geluk is van korte duur want ruim een jaar later, op 27-9-1914, overlijdt Willem Colberts plotseling in Grubbenvorst. Hij is dan 44 jaar. Agnes laat de vergunning voor de herberg op haar naam zetten en op 8-4-1918 trouwt zij opnieuw, nu met Johannes Giesbert Kurstjens uit Belfeld (2-10-1881 tot 9-2-1941). Hij was de zoon van Gerardus Kurstjens (13-5-1851 tot 2-10-1921) en Petronella Görtz (26-3-1855 tot 4-4-1911). Zijn moeder kwam uit Baarlo. Haar ouders hadden daar een grote horecazaak met bakkerij. Die zaak heette 'D'n Anker'. Zoon 'Sjeng' van d'n Anker had het bakkersvak geleerd als knecht bij Handrie Maassen op de hoek van de Markt en de Rijksweg in Belfeld.

Samen met zijn vrouw Agnes werden de zaken zeer voortvarend aangepakt. Achter het café bouwden zij een grote bakkerij, waar allerlei specialiteiten werden gemaakt: gebak, peperkoek, beschuit, koekjes, biscuits, taai-taai enz. Deze lekkernijen werden tot in de verre omtrek verkocht.

Het bedrijf heette: 'Elektrische Koek- en beschuit-fabriek 'het Anker' J.G.Kurstjens-Neijens Belfeld C no 5, telefoon no 7'.

In deze bakkerij werkten diverse knechten, o.a. Giel Sassen, die later voor zichzelf begon aan de Schoolstraat (pand Bors, naast het klooster van de zusters).

Sjeng werd al snel een rijk man. Hij woonde tegenover zijn herbergenbakkerij in het zogenaamde 'Hoge Huis' waar later de winkels van Hermans-Spee, de HEGO supermarkt en Bloemisterij Karel Smits gevestigd werden. In totaal bezat het echtpaar zeven huizen. Ook nu was het geluk van korte duur. Op zaterdag 17 mei 1924 is de bakkerij helemaal afgebrand. Het echtpaar liet het pand meteen weer opbouwen. Maar op het einde van datzelfde jaar, op 27 december 1924, stierf Agnes Neijens, 48 jaar oud. Het was een regelrechte catastrofe voor Sjeng. Na het overlijden van Agnes Neijens kwam het al heel snel, namelijk in maart 1925, tot een liquidatieverkoop.

Zijn stiefdochter Anna Maria werd ondergebracht bij Augustinus Neijens, een broer van Agnes Neijens in Breda. Hij was de voogd van het meisje en adjunctdirecteur van de Kwatta fabriek. Met Sjeng ging het steeds verder achteruit. Zo voor en na moest hij al zijn bezittingen verkopen en in 1925 werd hij failliet verklaard. Uiteindelijk kwam hij begin 1941 om het leven, toen hij vlak bij de Belfeldse stuw op zijn fiets werd aangereden door een auto. Toen Agnes overleed woonde het echtpaar Kurstjens-Neijens overigens al niet meer in het cafépand, maar in het er tegenover gelegen 'Hoge Huis'. Daar hadden ze ook een winkel.

Bij het café zelf woonde intussen Louis Thijssen met zijn vrouw Anna Hoijsmakers. Zij waren in feite het kasteleinsechtpaar, maar niet de eigenaren.

Huurder Louis Thijssen kocht in 1925 het café met de bijbehorende gebouwen en een van zijn eerste daden was dat hij in 1927 de horecagelegenheid veranderde in een café en hotel met een eigen naam **'Juliana'**.

Prinses Juliana werd in dat jaar 18 jaar oud en het bedrijf lag tegenover de 'Julianaboom'. Deze boom was geplant bij haar geboorte in 1909). De straten 'op de Kret' kregen in die tijd ook andere namen, en wel Julianastraat en Wilhelminastraat.

Kort daarna vinden we in de krant een verhuisbericht van een juffrouw Ploum vanuit Venlo naar

'Juliana' Belfeld, waar zij kennelijk als dienstmeisje ging werken.

Thijssen was een veelzijdig man. In 1911 trad hij in dienst bij kleiwarenbedrijf 'Janssen-Dings'. Daar werkte hij zich op van kantoorbediende tot procuratiehouder, bezitter van aandelen en uiteindelijk directielid. Hij was zeer actief in het Belfeldse verenigingsleven en in 1927 richtte hij handboogschutterij 'Diana' op. De vereiste schietbanen werden aan de oostzijde van zijn café aangelegd en de vereniging groeide uit tot een van de toonaangevende handboogclubs in de regio. Ook de muziek had zijn interesse; hij was maar liefst 16 jaar voorzitter van de plaatselijke harmonie. Iedereen in het dorp kende hem met zijn bijnaam 'Het Siekske'.

Vrij snel bleek dat Louis het toch te druk had om ook nog de functie van kastelein erbij te vervullen en daarom werd de zaak in juni 1931 verpacht aan Sjeng Bloemers. Ondanks bezwaren van anderen die op de 'wachtlust' voor het starten van een café stonden, kwam ook de vergunning op naam van Bloemers. Bloemers was in 1929 gehuwd met Maria Verheijden. Eind 1934 hadden zij al vier kinderen en dat was kennelijk niet meer goed te combineren met het café en het hotel. Hun verdere leven verliep dramatisch; ze kregen in totaal 11 kinderen, waarvan er 2 heel jong overleden. Sjeng stierf op 50-jarige leeftijd in 1949. Maria stierf in 1953, ze was toen 47 jaar. Hun 9 weeskinderen werden verdeeld over de familie om ze verder op te voeden. De graven van Sjeng en Maria zijn nog terug te vinden op het oude kerkhof aan de Rijksweg in Belfeld.

Op 27 maart 1935 wordt de cafévergunning overgenomen door Jeu Kurstjens. Samen met zijn vrouw Marieke Steegh uit Venlo vormde Jeu lange tijd het kasteleinspaar van Juliana. Op 15 maart 1964 stopten zij met hun bedrijf. Ze hadden onderdak geboden aan vele Belfeldse verenigingen en Jeu zorgde er ook voor dat er tijdens de Belfeldse kermis een danstent werd geplaatst op het perceel ten westen van de zaak. Deze tent was meestal van de firma Jacobs uit Geldrop. De drankjes voor de dansliefhebbers moesten aanvankelijk via het café worden aangevoerd, maar Jeu wist het al gauw zo te regelen dat ook in de tent zelf getapt mocht worden.

Eigenaar Louis Thijssen besloot vervolgens om de

Jan en Toos Derks-Otterdijk

zaak te verkopen. Nog in 1964 worden Jan en Toos Derks-van Otterdijk de nieuwe eigenaren en exploitanten (zij hadden overigens al jaren café-zaal Het Witte Paard in Belfeld uitgebaat).

Vijfentwintig jaar later nam hun dochter Angelique Derks samen met haar man Paul Linssen het bedrijf over. Er volgden diverse uitbreidingen en verbouwingen in de ruim vijftig jaar dat iemand van de familie Derks de scepter zwaaide in dit pand. Er zal vrijwel zeker geen Belfeldenaar te vinden zijn die hier niet ooit te gast is geweest.

Erg spijtig dat er geen nieuwe uitbater meer gevonden werd voor dit historische bedrijf. Zo is er eind 2020 dus tamelijk geruisloos een einde gekomen aan zo'n 120 jaar horeca op deze plek.

Door de perikelen rond corona was het voor Paul en Angelique helaas ook niet mogelijk om een officieel afscheid te organiseren. In plaats daarvan

hebben ze wel een enorme hoeveelheid foto's, een uitgebreide vermelding van alle verenigingen die hier ooit onderdak vonden en een dankwoord in hun 'etalages' geplaatst.

Bronnen: Gemeentearchief Venlo. Delpher krantensite. Boek: 'Kasteleinsinger vertelle' van Jan Peeters. Arno Wilmsen, kadastrale gegevens. Gesprekken met Frans Janssen, Angelique Derks en Paul Linssen

Aanwinst voor het wandelnetwerk in de Bercken te Reuver

Wiel Luys

Wellicht heeft u zich afgevraagd waarom er een houten bruggetje over een diepe greppel in de Bercken in Reuver ligt. Immers via een paadje kun je er ook gewoon omheen lopen. Hiervoor moeten we teruggaan naar begin september 1944.

Door de snelle opmars van de geallieerden gaf Hitler opdracht de al voor de oorlog aangelegde Westwall vanaf Wassenberg in noordelijke richting uit te bouwen tot in Herongen. Dit

werd de Maas-Rur-Steilhang-Elmpterwald Stellung genoemd. Deze verdedigingslinie bestond uit bunkers, een tankgracht en loopgraven. Langs de Maas werd een tweede verdedigingslinie opgetrokken. Daartoe werden op enkele plaatsen observatieposten ingericht, zoals o.a. op de Donderberg in Beesel. Ook werd een tankgracht aangelegd met een v-vormige doorsnede, een breedte van 3,5 m en een diepte van eveneens 3,5 meter. Hiermee hoopten de Duitsers tanks en pantserwagens tegen te kunnen houden. Verder werd begonnen met een netwerk van loopgraven, prikkeldraadversperringen en mijnevelden. Voor het graafwerk (sjansen) werden medio september duizenden Oekraïense en Poolse mannen, vrouwen en zelfs kinderen vanuit Duitsland hier naartoe getransporteerd en als dwangarbeider ingezet. Ook

Franse krijgsgevangenen en mannen en vrouwen uit Reuver en Beesel werden gedwongen mee te graven. Na de oorlog zijn een aantal Oost-Europese dwangarbeidsters hier gebleven en met jongemannen uit deze streek getrouwd. De aanleg van deze verdedigingslinie had uiteindelijk geen enkel nut. De geallieerden waren namelijk d.m.v. door verkenningsvliegtuigen gemaakte luchtfoto's goed op de hoogte van de plaatselijke toestand. Op 23 februari 1945 staken Amerikaanse troepen de Roer over waarna op 1 maart deze streek vanuit het oosten werd bevrijd. De suggestie vanuit de heemkundevereniging om een stukje tankgracht weer uit te diepen en d.m.v. een bruggetje beleefbaar te maken, werd door de gemeente Beesel overgenomen. Ook werd een stukje van een loopgraaf gereconstrueerd. Er komt ook nog een informatiebord, zodat het verhaal compleet is.

Willem II bezoekt Limburg

J. Ickenroth

In 1841 bezocht Willem II, die triomfen gevierd had als held van Waterloo, Limburg. Bij die gelegenheid deed hij ook Tegelen, Belfeld, Beesel en Swalmen aan.

Onder begeleiding van een erewacht uit Tegelen trok hij Belfeld binnen, waar hij ontvangen werd door de gemeenteraad en de pastoor bij een ereboog aan de Mergelstraat. De klokken werden geluid en een menigte riep 'Leve de Koning'. Zowel de burgemeester (Jacobus Kessels) als de pastoor (Norbertus Sleurs) hielden een toespraak en ook de koning sprak enkele woorden. De Tegelse erewacht begeleidde de koning tot aan de grens met de gemeente Beesel.

Aan de Schelkensbeek was ook een ereboog opgericht en werd de koning ontvangen door het gemeentebestuur van Beesel en een ere-

wacht bestaande uit Gerard van de Broek, gemeentesecretaris en commandant, Paulus Beurskens, Hendrik Heldens, Pieter Heldens, Theodoor Peeters, Jan Strouken, Pieter Joosten, Godefridus Smeets, Frans Heldens en Conrad Stox.

Burgemeester E. Ruys de Nieuwenbroek hield een korte toespraak en men trok verder naar het gehucht Reuver. Hier waren weer enkele erebogen en de koning werd er verwelkomd door pastoor Van Wielick. Men trok verder en passeerde op de weg naar Swalmen ter hoogte van Beesel nog enkele erebogen en hier stonden de schutterijen van Beesel opgesteld.

De oude schutterij St. Sebastianus met de koning aan het hoofd, die talrijke zilveren plaatjes droeg. Daarnaast de oude schutterij St. Joris.

Ook stond daar de schoolonderwijzer (Lodewijk

Bloemers uit Reuver) vergezeld van zijn leerlingen, die allen een vaantje droegen.

Toen de koning langs trok *"weergalmde de lucht van vreugdekreten en het Lang Leve de Koning werd door de echo in het hout van alle kanten teruggeroepen. Het was verrukkend deze menigte volks hare hulde aan haren geëerbiedigde Koning op zulke eenzame plaats te zien aanbieden. Z.M. zelf scheen hierdoor getroffen"*.

Ook in Swalmen stond de gemeenteraad en een erewacht klaar en werd de koning begroet door de burgemeester. De erewacht bestond uit de heren D. Heynen, burgemeester en commandant, Jan Theelen, Leonard Theelen, Pieter Theelen, Jan Janssen, Mattis Hendriks, ...Hendriks, Jan Alers, Jan Kuypers, Leonard Opdenberg, Barth Willems. Langs de weg stonden zeven erebogen en daartussen aan weerskanten van de weg dennebomen.

Kroniek van Swalmen, januari, februari en maart

Johanna Cox-Geraedts en Riky Simons-Julicher

Januari

Op 1 januari 2021 telt Swalmen 8769 inwoners.

Ook in 2021 is het coronavirus een allesbepalend onderwerp. Op zaterdag 23 januari wordt landelijk de avondklok ingesteld van 21.00 tot 04.30. Het Outbreak Management-team verwacht dat het tot een verlaging van de besmettingsgraad kan leiden van 8 tot 13 procent. Ook in Swalmen is het 's avonds dus erg rustig op straat.

Februari

Vanwege de winterse omstandigheden kan huisvuilophaler van Kaathoven de veiligheid van de medewerkers niet garanderen en haalt op maandag 8 februari geen afval op.

Geen carnavalsactiviteiten dit jaar, geen prinsen, geen motto's, geen bonte avonden en optochten. Wel verzinnen de Hopsjlokkers een ludieke actie: aan alle Swalmer voordeuren wordt door de leden een zakje snoepgoed gehangen met als begeleidende tekst 'In 2022 moog geur weer zelf vange', verwijzend naar de gemiste optocht. Ook wordt er een digitale optocht vertoond op carnavalsmaandag, waarvoor diverse creatieve Swalmenaren een bijdrage hebben geleverd, veelal met als motto 'Geine raod'.

Ook jonge, startende Swalmer ondernemers hebben het moeilijk door de coronacrisis. Sven Janssen van Anytime Fitness en Jacky Ottenheim van restaurant-zalencomplex De

Mert zijn als vertegenwoordigers van de doelgroep twee uur lang onderwerp van discussie in de Roermondse gemeenteraad.

Maart

Op het Crasbornplein kunnen Swalmenaren alvast bekijken welke afvalbak voor hen het meest geschikt is, die van 140 of 240 liter voor respectievelijk groen- en restafval. Dit in verband met de aanstaande omwisselingsoperatie.

Stemmen voor de Tweede Kamer kunnen de Swalmenaren deze keer ook coronaproof in de Lambertuskerk.

Ondernemers in Swalmen kiezen voor voortzetting van de bedrijveninvesteringszone (BIZ). Zij betalen een bijdrage op basis van de WOZ-waarde van hun pand. Dat geld wordt vervolgens besteed aan sfeer, marketing of veiligheid in het betreffende gebied.

Alle kastelen op een nieuwe website

Wiel Luys

Voor het eerst wordt het Nederlandse middeleeuwse kastelenlandschap gepresenteerd op een interactieve online kaart. Op de website www.kasteleninnederland.nl heeft amateur-historicus John Wennips maar liefst alle 1300 bestaande en verdwenen Nederlandse kastelen en riddermatige huizen beschreven met daarbij literatuurvermelding. Voor de weergave van de kastelen is gebruik gemaakt van een zogenaamde paleografische reconstructiekaart gebaseerd op de kaart van 1500 uit de Atlas van Nederland in het Holoceen met als subtitel 'Landschap en bewoning vanaf de laatste ijstijd tot nu'. Deze is aangevuld met kaarten van Sgrooten, Waghenauer en de Jode. Correcties zijn aangebracht aan de hand van kaarten van Jacob van Deventer. De kaart is zorgvuldig samengesteld door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Doordat er gebruik is gemaakt van maar liefst elf tijdvakken is ook de middeleeuwse ontwikkelingsgeschiedenis van de kastelen zichtbaar gemaakt. Zo is te zien hoe enkele kastelen vervielen tot ruïne na bijvoorbeeld een belegering en later weer opnieuw werden opgebouwd.

Op de interactieve kaart kan daarnaast ook uitgebreide informatie over ieder kasteel geraadpleegd worden. Er zijn nu (april 2021) 8 provincies beschikbaar. In de loop van het jaar worden de provincies Noord-Brabant, Gelderland en Limburg toegevoegd. Die zitten wel in de database. Je kunt namelijk ook zoeken op trefwoord. Zo vind je kasteel Nieuwenbroeck, Waterloo, De Ouborch en De Spick. De vraag is alleen of die er allemaal in blijven, omdat de auteur kennelijk worstelt met de definitie van kasteel. Zo zijn veel 'kastelen' met een bouwjaar na 1500 er nu allemaal uitgegooid. Handig is dat je uitgebreid kunt zoeken met verschillende filters, zoals: provincie, func-

tie, stichting, kasteeltype, toestand, definitie (wel of geen 'echt' kasteel) en toegankelijkheid.

Er bestaat overigens nog een andere kastelensite namelijk Castles and Country Houses Index of the Netherlands of kortweg: Cchin.nl. Dit kastelenlexicon van de Nederlandse Kastelenstichting (NKS) is een database waarin wetenschappelijk verantwoorde data over kastelen en buitenplaatsen is opgenomen. De data zijn door een NKS-redactieteam bestaande uit prof. drs. Hans Janssen, dr. ir. Taco Hermans, drs. Marjolijn Saan, drs. Wendy Landewé en drs. Ben Olde Meierink en met hulp van vele vrijwilligers bijeengebracht. Ook hier kun je met filters zoeken op naam, plaats, provincie, type en op trefwoord. De site is in vergelijking met de site [kasteleninnederland.nl](http://www.kasteleninnederland.nl) veel uitvoeriger en wetenschappelijker. Zo zijn niet alleen kastelen, maar ook buitenplaatsen hierin opgenomen. Bovendien krijg je veel meer informatie, zoals de bezits- en bouwgeschiedenis, bronnen en een literatuurbeschrijving. Uit ons werkgebied worden vermeld:

de Spijker (Reuver), Waterloo, Nieuwenbroeck (zie foto), de Ouborch, de Spick en kasteel Hillenraad. Ook kan men op een kaart van Nederland een kasteel/buitenplaats opzoeken waarna men wordt doorgelinkt. In ieder geval een informatieve site.

Het sprookje van het hertje en de wilde koeien

Herm Geraedts

Een jaar of wat geleden stond er in de Limburger een verhaal dat in een natuurgebied, ik meen in Noord-Limburg, bij de daar grazende 'wilde' koeien een hertje mee huppelde en met de koeien samenleefde. Ik weet nog dat ik dacht: "Det hōbbe veur in Zwame al jaore!". Want al enige jaren lopen in het begrazingsgebied tussen het bruggetje in het Verkesgaat (Otterpad) en het Groenewoud een aantal Galloway-koeien en een damhert in vrede samen te genieten van bijna alles wat daar groeit en bloeit en ook te genieten van het mooie landschap en de vele wandelaars die daar passeren.

Door hun begrazingsgebied loopt het wandelpad van het Maas-Niederrhein Gebiet en het drukste wandelpad van Nederland, het Pieterpad. En er wandelen veel Swalmenaren en ook inwoners van omliggende dorpen, uit de stad en ook uit Duitsland weten dit mooie stukje van het Swalmdal te vinden. En genieten daarbij van de koeien en het hertje.

Maar de vraag is hoe lang we nog met zijn allen van dit vredige tafereel kunnen genieten. Want vanuit de gemeente, de grondeigenaar, is enige tijd geleden het bericht gekomen dat het natuurgebied met zijn

bijzondere Natura2000 status te zwaar begraasd wordt. De provincie als toezichhouder en vergunningsverlener heeft aangegeven dat mogelijk de vergunning zal worden ingetrokken. Toen dit bericht bij een aantal buurtbewoners terecht kwam is er flink wat onrust ontstaan, want wat gaat er gebeuren met 'onze koeien en met ons hertje'?

Door enkele initiatiefnemers werden honderden handtekeningen bij een petitie verzameld. In een krantenpublicatie in Dagblad de Limburger van 12 december 2020 en op

facebook werd erover bericht.

Naar aanleiding van de petitie en de krantenpublicatie volgde op 28 januari 2021 een digitaal overleg met de gemeente, de indieners van de petitie, de Dorpsraad en de MHVS. Daarbij werd duidelijk dat het gebied met soms wel 6 koeien te zwaar begraasd wordt en dat daardoor kwetsbare plantensoorten dreigen te verdwijnen.

Dat kan en mag niet gebeuren in een Natura2000 gebied. Bovendien worden de koeien in de winter vaak bijgevoerd, waardoor er verrijking van het gebied plaats heeft. Dit alles is voor de provincie mogelijk reden om de vergunning en de subsidie voor het gebied in te trekken en daar voelt de gemeente niets voor.

In het overleg is toen de mogelijkheid besproken om aan de provincie voor te stellen dat het hertje met twee koeien in het gebied mogen blijven, totdat het hertje overlijdt. Mogelijk dat de koeien in de toekomst van een andere beheerder afkomstig zullen zijn. We hebben nog geen bericht van de gemeente ontvangen of dit al rond is met de provincie. Wellicht komt dit door de politieke verwikkelingen die momenteel bij de provincie Limburg spelen. Mogelijk dat in een volgende periodiek verder nieuws volgt.

Flora en fauna 30 - De Brem

Hans Simons

Als de Hout kleurt in mijn lievelingskleur geel, weet ik dat het echt voorjaar is. Ook veel wegranden stralen, zelfs bij somber weer, in zonnig geel. De brem bloeit!

Deze struik heeft een voorkeur voor voedselarme droge grond. Vaak zie je ze op hellingen, spoordijken, bermen, heidegebieden en langs brede bospaden.

De officiële naam van de brem is *Cytisus scoparius*.

Duits: (Besen)Ginster, Engels: Broom, Frans: Genêt à Balais, Fries: Bremerheide, in Utrecht en West-Friesland Bezemkruid, in Drenthe en Twente Pinksterbloem en in 't Zjwaams Pinksterbloom.

De brem is een bezemachtige struik die hoort bij de vlinderbloemfamilie. De donkergroene vijfkantige takken en twijgen zijn erg taai. De bremstruik wordt ongeveer vijftig tot negentig centimeter hoog. Ze lijken de laatste jaren steeds hoger te worden. Dat komt omdat de brem niet helemaal vorstbestendig is, in een koude winter bevriezen de toppen. Daarna lopen ze wel weer opnieuw uit. Maar door de zachtere winters treedt het 'automatische' snoeien niet op en worden de struiken steeds hoger en bloeien ze uitbundiger.

De gele bloemen staan met een of twee aan kromme steeltjes in de bladoksels. Zij ruiken vrij sterk, maar hebben geen nectar. Maar oranje lijntjes op de bloem doet insecten denken dat er toch iets te halen valt. Een landende hommelt laat de bloem openklappen, de meeldraden vliegen naar buiten en geven hun stuifmeel af. Daarna kunnen ook lichtere insecten nog naar binnen.

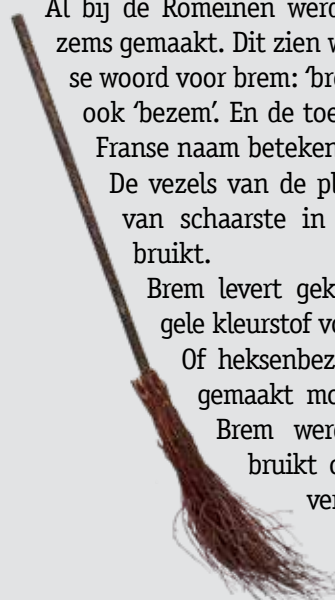
Al bij de Romeinen werden van de brem bezems gemaakt. Dit zien we terug in het Engelse woord voor brem: 'broom'. Broom betekent ook 'bezem'. En de toevoeging 'balais' in de Franse naam betekent 'bezem'.

De vezels van de plant werden in tijden van schaarste in plaats van jute gebruikt.

Brem levert gekookt een natuurlijke gele kleurstof voor wol en stof.

Of heksenbezems van brem waren gemaakt moeten we betwijfelen.

Brem werd namelijk ook gebruikt om kwade geesten te verdrijven...

Het vruchtbeginsel groeit na bestuiving uit tot een peul. De randen van de peul zijn behaard, voor de rest zijn ze kaal. Als de peulen rijp zijn, springen ze met een krakend geluid open door de warmte van de zomerzon.

Rijpe peulen zijn bijna zwart en bevatten veel donkerbruine zaden met een lichtgekleurd 'mierenbroodje'. Mieren slepen die naar hun nest en werken zo mee aan de verspreiding.

De brem staat symbool voor vriendschap trouw en nederigheid. Daarom is de afbeelding van de brem ook gebruikt in de ridderorde 'Cosse de Genest' (Genêt = Franse naam voor brem). Louis IX stichtte l'Ordre de Genest in 1234 met als motto '*Deus exaltat humilis*' (God zal de deemoedige verheffen). In de onderscheiding is de Franse lelie gecombineerd met een brem.

Koninklijke sieraden uit die tijd zijn gebaseerd op brempeulen. Ook zien we de plant terug in het zegel van koning Richard I.

En de adellijke naam Plantagenet komt van de brem: Planta Genesta. De naam Plantagenet was de bijnaam van Godfried van Anjou, die een bremtakje op zijn helm droeg, en werd later door Richard van York en zijn opvolgers als familienaam gebruikt.

De brem bevat ook geneeskrachtige stoffen. Het sap werkt stimulerend bij hartzwakte en bij te lage bloeddruk. Maar pas op, het kan gevaarlijk zijn bij een te hoge bloeddruk!

Thee van jonge scheuten en bloemen wordt gebruikt bij lichte reumatische klachten.

Met gekneusde, zachte, dunne twijgen kan het bloeden bij een sterke menstruatie of na een bevalling gestelpt worden.

Om een zweer te laten rijpen maak je van een handvol bloeiende bremtoppen in verbandgaas een kompres. Dit een paar keer per dag vernieuwen.

Ook zou het sap werken tegen slangengif!

De Middelhof' Swalmen

Annelies Hermans

Te gast bij zorgboerderij en agrarisch bedrijf 'De Middelhof' te Swalmen, Middelhoven, eigendom van Bertien en Pieter van Melick.

Dit vraaggesprek richt zich specifiek op de zorgfunctie. Bertien wil graag informatie geven en wordt bijgestaan door vaste beroepskracht José Tegels.

We zitten in de huiskamer annex keuken, de ruimte die geschikt is voor activiteiten binnenshuis, met gasten die speciale aandacht en begeleiding nodig hebben. Er heerst hier een knusse sfeer. Meteen steken Bertien en José vol enthousiasme van wal over hoe alles reilt en zeilt; mijn hoofd en pen kunnen de woordenstroom amper bijhouden, dus dat is een goed teken.

Bertien woont hier met Pieter en hun drie inmiddels volwassen kinderen.

José: is hier ooit uit interesse komen kijken en nooit meer weggegaan. Eerst was ze vrijwilliger en sinds zeven jaar is ze als beroepskracht in vaste dienst.

Bertien, wat wilde je vroeger worden/wat ben je geworden?

Ik droomde ervan om kok te worden, maar ben achteraf blij dat ik toch voor het gevarieerdere beroep van voedingsassistent heb gekozen. In het ziekenhuis had ik de verantwoordelijkheid voor gemiddeld zo'n dertigtal patiënten. Ik pluk er nu nog de vruchten van.

Hoelang wonen jullie hier op 'De Middelhof, hoe kwamen jullie op het idee van een zorgboerderij en hoe werd dit idee gerealiseerd?

Eerst woonden wij aan de Parallelweg, want mijn schoonouders hadden hier hun veeboerderij (koeien). Vanaf 1996 wonen we nu op de boerderij.

Er waren al vakantiewoningen bij de boerderij (een drietal, nog steeds), dus zorg voor anderen zat al in mijn systeem. Het viel mij op dat er in de naaste omgeving weinig variatie aan activiteiten geboden werd bij de dagopvang. Ik besloot zelf opvang te

starten met een afwisselend programma en persoonlijke aandacht.

Vanaf 1 mei 2008 vervullen wij deze zorgfunctie, aanvankelijk in samenwerking met St. Jan Baptist, totdat een aantal jaren geleden het onderdeel dagbesteding bij verzorgingstehuizen van overheidswege werd beëindigd. Daarna hebben 'zorgboeren' zoals wij, zich verenigd in een coöperatie die via eigen contactpersonen overleg pleegt met bijvoor-

beeld zorgverzekeraars en gemeentebesturen. Veel effectiever dan dat ieder apart iets moet aanvragen.

Hebben jullie een of andere beroepsopleiding moeten volgen?

Zeker. Ik ben SPW 4 gaan volgen, Sociaal Pedagogisch Werk, en daarna Verzorgende IG, Individuele Gezondheidszorg (gelijk aan ziekenverzorgende). José: ik heb een daaraan gelijkwaardige opleiding gevolgd; omdat dit werk me boeit, viel het leren me absoluut niet zwaar.

Bertien, wat neem jij bedrijfsmatig voor je rekening/wat is Pieters deel?

Ik regel alles rond de zorgboerderij en de vakantiewoningen, Pieter runt het agrarisch bedrijf, met koeien en kalveren (het bio-boeren komt een andere keer aan bod).

Kwamen jullie na verloop van tijd qua zorg nog voor verrassingen te staan?

Dat niet. Wel bleek gaandeweg de vraag naar opvang toe te nemen en wel zodanig dat er personeel moest bijkomen en de beschikbare ruimte moest worden uitgebreid. Zoals je ziet is er naast deze huiskamer een tweede huiskamer bijgebouwd.

De 'Zorg oppe Boerderij' is er het hele jaar, elke werkdag van 9.30 tot 16.00 uur. Hoeveel gasten zijn er gemiddeld en waaruit bestaat jullie doelgroep?

Het aantal gasten wisselt, hoofdzakelijk zijn het 55-plussers met variërende zorgvragen. Er kan sprake zijn van dementie, niet aangeboren hersenletsel, depressiviteit, fysieke beperkingen (MS, Parkinson) of het betreft het tijdelijk ontlasten van de mantelzorger. Juist door de verscheidenheid binnen de groep is er onderling opvallend veel behulpzaamheid.

Welke activiteiten zijn er zoal mogelijk en welke hulp is er aanwezig?

's Morgens worden de mensen opgehaald en beginnen we met koffie en thee en lezen uit de krant. Daarna wordt er geholpen met het voorbereiden van de in overleg samengestelde warme maaltijd, bijvoorbeeld met groente snijden, aardappels schillen of appels schillen voor appelmoes. Daarna gaan we iedere dag een stukje wandelen, als het weer het toelaat.

Tussen de middag wordt gezamenlijk gegeten. Diegene die na het eten graag wil rusten, mag dit. De

rest kan, als ze willen, helpen met afruimen en afwassen of even iets voor zichzelf doen, bijvoorbeeld de krant lezen, buiten van het zonnetje genieten of samen een spel doen.

Na de middagrust is er koffie, daarna lopen we naar de boerderijwinkel voor groente en fruit voor het menu van de volgende dag. Of er wordt nog een gezamenlijke activiteit aangeboden.

Ook gymmen is een nuttige activiteit. Laatst was er een stagiaire van het CIOS; zij gaf ons diverse tips en daar maken wij dankbaar gebruik van. Op alle manieren proberen we mensen te activeren binnen hun mogelijkheden en af en toe te prikkelen om iets nieuws te proberen binnen deze veilige omgeving. Ook tijdens een wandeling is het de kunst net iets verder te gaan dan degene gewend is. Kijken naar de mogelijkheden, dat is ons uitgangspunt. Dagelijks zijn er twee beroepskrachten, enkele vrijwilligers en stagiaires aanwezig. Met ons eigen vervoer worden de mensen gehaald en thuisgebracht; de betreffende chauffeurs zijn vrijwilligers.

Er zijn drie vakantiehuisjes; wanneer zijn ze te boeken, wat houdt het in?

Elk huisje is geschikt voor maximaal 6 personen; voor senioren en mensen met beperkingen bieden we specifieke aanpassingen. Reserveren kan het hele jaar door. Men kan erop uit trekken of helpen bij het boerenbedrijf. Kinderen vinden het leuk om de kalfjes te voeren en eieren te rapen. Vooral als ze een paar eieren meekrijgen, om te proeven hoe zo'n kakelvers ei smaakt!

Zijn er nog wensen wat betreft zorgboerderij/veehouderij?

Beide bedrijven staan op hetzelfde terrein, maar functioneren volledig onafhankelijk van elkaar.

We hopen natuurlijk dat we nog heel wat jaren op deze manier kunnen doorgaan.

Bertien, je bent geen duizend- maar een twee-duizendpoot. Heb je nog tijd voor hobby's?

(lacht) Ja hoor, wandelen doe ik graag en veel, en lezen. Genoeg over mij, het ging toch over de zorgboerderij en de mensen waar wij ons voor inzetten!

Bertien en José, willen jullie nog iets kwijt aan de lezers?

Vooraf willen we benadrukken hoe plezierig het is om dit werk te mogen doen en al die mensen een warm thuisgevoel te geven. Aan de reacties merken we dat ze altijd weer graag komen. Daar doen we het voor.

Bedankt voor jullie enthousiaste reacties, alle goeds voor de toekomst gewenst!

De betekenis en de oorsprong van 'fuuëchele'

Paul Bloemen, brononderzoek en verklaring

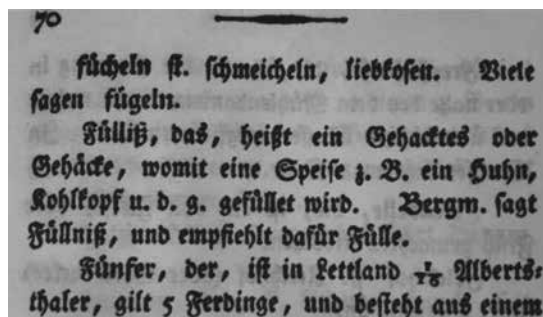
Vraagstelling: wat is de oorsprong van 'fuuëchele'? Vraagsteller: Jan Geurts, Beesel

Fuuëchele is een woord dat voornamelijk in Helden en omliggende plaatsen voorkomt. In lokale woordenboeken aan de oostzijde van de Maas tussen Arcen en Susteren komt het niet voor, in de spreektaal horen we het tussen Venlo en Roermond echter regelmatig. Ook in de Rijnlandse woordenboeken in Duitsland ontbreekt het.

Synoniemen van *fuuëchele* zijn *fiemele* en *knoevele*. De oorsprong van het woord *fuuëchele* moeten we zoeken in de woordenschat van de Nedersaksische dialecten, waartoe naast de noordwestelijke dialecten in Duitsland ook de noordoostelijke dialecten in Nederland behoren. In de Nedersaksische dialecten in het noordoosten van Nederland vinden we *fuuëchele* echter niet meer terug. Wel staan *ficheln* en *fiecheln* in diverse Nedersaksische woordenboeken uit Noord-Duitsland. De betekenis is vleien, strelen, liefkozen.

Een zoektocht in de literatuur naar de vorm *fuuëchele* leverde één belangrijke bronvermelding op, namelijk het 'Idiotikon der deutschen Sprache in Lief- und Ehstland' van August Wilhelm Hupel uit 1795. Hupel behoorde tot de etnisch Duitse minderheid in Estland. Duitse minderheden woonden al eeuwenlang verspreid in de Baltische staten: Estland, Let-

land en Litouwen. Oorspronkelijk waren het voornamelijk kolonisten uit Nedersaksen, boeren en stedelingen, die hun eigen dialect meenamen naar hun nieuwe woongebied. Zij spraken uiteraard ook de taal van het land waarin ze woonden, maar zij bleven ook hun oorspronkelijke moedertaal koesteren. Hupel heeft zijn moedertaal uitvoerig in de vorm van een woordenboek beschreven. Het is gedrukt in de zogenaamde Frakturschrift, een oud Gotisch lettertype. Op bladzijde 70 treffen we *fücheln* aan.

fücheln st. schmeicheln, liebkozen. Viele sagen fügelu. (st. betekent statt: in plaats van / staat voor)

Conclusie: *Fuuëchele* is als *fücheln* geconserveerd in de taalschat van de vroegere etnische Duitsers in Estland. Het is de meest klankverwante vorm met *fuuëchele*.

Waarschijnlijk is dit de oudere vorm van *ficheln* en *fiecheln*, welke in de loop der tijd door klankverandering zijn ontstaan. De vraag is hoe het in Limburg terechtgekomen is. Feitelijk is het een leenwoord uit het Nedersaksisch.

1928 - een opzienbarende ontvoering in Swalmen

Els Janssen-van Avesaath. Met dank aan Jacques Luijten, Thijs op den Camp, Jos Alers

Jacobus (Keubke) Luijten, geboren in 1876 te Swalmen, ontvoert door boze Boukoul-naren.

Een waargebeurd verhaal geschreven door Jacques Luijten, kleinzoon van Keubke Luijten, wonende te Tegelen.

Ten tijde dat Charles Strens burgemeester was van Swalmen was Jacobus (Keubke) Luijten gemeenteraadslid in de periode 1927-1935 en 1935-1942.

In de gemeenteraad werd vaak gesproken over de aanleg van een verharde weg naar Boukoul. De aanleg hiervan werd steeds op de lange baan geschoven. Mijn grootvader had destijds wel enige invloed in de raad. Hij was bevriend met burgemeester Charles Strens, maar ook met Graaf Wolff Metternich van kasteel Hillenraad. Van hem had hij in 1903 grond gekocht, Houterbrug genaamd. Hij trouwde in 1904 in Swalmen met Johanna Gertrudis Joosten uit Tegelen. Op dat kleine landgoed heb ik een groot deel van mijn jeugd doorgebracht. Destijds woonden wij op Houterbrug nr. 384. De Houterbrug over de Swalm, vlakbij het landgoed van Keubke was destijds in de volksmond beter bekend als Luitebrökske, Luitebrökske of Luite zie brökske.

Later in de jaren vijftig werd het Swalmzicht genoemd. Mijn grootvader vertelde veel over die tijd. Ook een tijd van smokkelen en stropen, daar was hij schijnbaar niet vies van. Een broer van mijn grootvader (Willem Luijten), de peetoom van mijn vader, is in 1939 op Duits grondgebied doodgeschoten vanwege smokkelarij. Deze gebeurtenis was alom bekend en heeft destijds ook de internationale pers gehaald. (*)

We gaan terug naar de gemeenteraad. Het was 1928 en Jacob Luijten (gemeenteraadslid) werd benaderd door inwoners van Boukoul, met het verzoek een voorstel in te dienen om de verbindingsweg tussen Swalmen en Boukoul te verharden. Vol vertrouwen in Keubke gingen de Boukoul-naren ervan uit dat hij dit voorstel wel door de Swalmense raad goedgekeurd zou krijgen. De Boukoul-naren hadden echter buiten de waard gerekend. Mijn grootvader had andere prioriteiten. Een verharde weg in de Lanck, dat paste hem beter, zijn landgoed lag immers vlakbij. De mensen van Boukoul kregen hier lucht van en waren des duivels op Keubke. Het gevolg was dat hij ontvoerd werd door vier, tot op heden onbekende personen. Ze blinddoekten Keubke en sleepten hem gedurende vier tot vijf uur over bijna onbegaanbare wegen vol modder en erger, totdat Keubke lichamelijk en geestelijk gebroken was. Vanaf dat moment was hem duidelijk dat de verbindingsweg tussen Swalmen en Boukoul vóór de verharding van de Lanck gerealiseerd moest worden. Hij heeft zijn ontvoerders moeten beloven dat het een en ander op korte termijn tot stand kwam. In daarop volgende jaren is deze verbindingsweg verhard geworden. De Lanck kwam later aan de beurt.

Zo heeft deze welbespraakte bijzondere man, klein van stuk, slim en intelligent, in Swalmen destijds voor nogal wat reuring gezorgd.

(*) *Drama aan de Duitse grens opgelost. Het verhaal van Willem Luijten kunt u nalezen in het jaarboek nr. 39 - 2020 van Heemkundevereniging Maas & Swalmdal.*

Wazelvötje

Michael Robert uit Bonn bestelde het onlangs verschenen boekje 'Verhäölkes in ós Limburgs plat.' Hij komt oorspronkelijk uit Breyell. Als Duitse dialectliefhebber was hij erg enthousiast over dit boekje, vooral toen hij ontdekte dat er ook een verhaaltje in het Zjwaams in stond. Hij nam de moeite het te vertalen in zijn Breyellsj Platt en stuurde het ons toe.

Wazelvötje (Zjwaams)

Dao woor 'ns 'n kiendje in 'n dörpke in Midde-Limburg.

't Waerde Wazelvötje genump ómdet 't de ganse daag nieks lever deej es vertèlle, moele, kalle, kwebbele, prazele, wazele.

Al vanaaf det 't zien eerste wäördjes kós zegke, sjtóng zien muundje neet meer sjtil. 't Bleef mer vertèlle waat 't zoog of heurde, en ouch vraoge nao de bekinde en de ónbekinde waeg. Zien pap en mam waerde d'r aventoe neet tegooj van: 'Kan det kindj neet ins 'n paar minute zienne móndj haje?'

Wie Wazelvötje veer woor, moogde 't nao de kleutersjool. De anger kiendjes vónj 't waal leuk, 't sjele ouch, mer de juffrouw kalde 'n bietje raar. Die ging neet veurlaeze oet 'n beukske, mer 'een verhaaltje vertellen uit een boekje'. En dao kwome allemaol anger wäörd in veur.

't Sjnape die verhäölkes neet zo good. En 't veulde zich veur 't eers in zien laeve óngelökkig.

Saoves in bed vertèlde 't zien baerke waat 'm euverkómme woor.

Det deej 't altied. Zien baerke zag noojt get trök. Mer deze keer zag d'r mit 'n leeg brómsjtum: 'Hollands is 'n anger taal; oefen mer good, den leers se die waal.'

Waat noe, kós zien baerke kalle? En mós 't noe Hollands gaon lere?

'Mam, waat is Hollands eigelik', vroeg 't de volgende morge. 'Ao, det kalle ze wiejerop in 't landj endet sjeit in de gezet en ouch in beuk.' Televisie en radio haje ze nag neet en mam belaoofde 'm 'n beukske van Jip en Janneke te koupe en dao oet veur te laeze.

Kwazzelkètsjke (Breyellsj)

't Woër ens e kinke in 'n dörpke in Midde-Limburg.

't Woard Kwazzelkètsjke jenömp weajes dat 't de jonsen daag niks lever diër wi vertèlle, moelle, kalle, sjratele, köijere, kwazzele. Wi 't zin èrsjte Wäördjes zegke koet (koesj zegke), sjting zin munke nèt miër sjtil. 't Huret net op te vertèlle wat 't zoag ón óch noa bekènde onbekènde weag te vraoge. Zin pap on mam woord dat af en tau jèt te vuël: 'Kan dat kink nèt ens en paar minute zinem babel (zine mónd) hone?'

Wi 't Kwazzelkètsjke vaiër woër, kuut (dorvet) 't noar de kingerjaard (verwaarsjól). Di anger kinger vónk 't waal nèt, 't sjelet óch, maar et Fräulein kallet em bëtsje aardig. Dat diër net uut en book veurliere, maar 'vertelde een verhaaltje uit een boekje' ('las eine Erzählung aus einem Buch'). On doa(drin) koame jonts anger wäörd veur.

't Versjting di sjtötkses nèt-ë zo jood. On 't veulet zich veur de èrsjde Kier in zin leave ónjlökkich.

Tsoaves in 't bèèd vertèllet 't zin baerke wat 'm passeërt woar.

Dat diër 't altied. Zin baerke zaut zeleeëve niks tröök. Maar deze kier zaut hea möt en depe Brómsjtèm: 'Hollandisj es en anger taal. Uub (Ööf) maar jood, dan liersje di al.'

Wat nou, koesj zin baerke kalle? On moesj (moet) 't nooe Hollandisj liere?

'Mam, wat es Hollandisj eejentlik' vraaget 't de nèchste morje. 'Öö, dat kalle ze wiër op en 't lonk on dat sjeet in de tsaitong (blaeër) on óch in bööker. Fernseher (televiese) on radio haare ze nog neet on mam versjproak 'm en bökske van Jip en Janneke te jèlle on doardroet veur te lease.

Wazelvötje deej good zien bes, leerde vööl Hollandse wäörd en kós noe in 't plat en in 't Hollands kalle.

Toen ginge ze 'ne keer op bezeug bie femielie van pap. Waat die dao toch allemaol zagte: ze zagte bukske en bedoelde beukske, gein klein bóks. Taege drie zagte ze drej. Ze ote kórseflaaj, mer 't zoog gein kórs op die flaaj, waal keerse.

Wazelvötje vónj 't mer raar en veulde zich opnuuj get boetegesjlaote.

Saoves beklagde 't zich weer bie zienne baer. Dae zag: 'Weerts is 'n anger taal, oefen mer good, den leers se die waal.'

'Mam, waat is Weerts eigelik', vroeg 't de volgende daag.

'Ao, det kalle ze bie ome Wiel en tant Sjtien. Det is 'n anger plat van get wiejerop en det hoofs doe neet per se zelf te lere sjpraake, maar 't is waal leuk es se 't versjteis.' Wazelvötje wól nog waal get meer Weerter wäördjes lere en 't goojde ze aventoe 'n bietje doerein mit zien eige platte wäördjes.

t Waerde fekansie. Ze ginge kampere in Pruses. In de winkel heurde Wazelvötje de miense kalle. Ze vroege óm Fleisch, Milch, Butter, Käse. 'ls det ouch Weerts', vroeg 't aan zien mam. 'Nae kiendje, det is Duits, det kalle ze hiej.' Wazelvötje vónj 't mer nieks.

Saoves beklagde 't zich weer bie zienne baer det 't alweer neet good kós versjtaon waat gezag waerde. 'Duits is 'n anger taal; oefen mer good, dan leers se die waal.

Mam sjtuurde 'm nao de bekker óm fünf Brötchen. Nou det kós die klein vaeg waal, 't kreeg zelfs lol aan 't kalle van weer 'n anger taal.

Wie 't groter waerde, kwome d'r nog meer tale bie: Mesjtrees, Ingels, Venloos, Frans.

Mer 't kalde op de eerste plaats nog lang en gelökig zien eige plat

Kwazzelkètsjke diër zin hêrjotsbèès, lieret vuël hollendische wäörd on koesj (kuut) nooe op plôt on op Hollendisch kalle.

Doe jinge ze 'ne kiër op beseuk be pap zin femielich. Wat di doar doch al zaute! Ze zaute bukske on menete beukske, en kleen book. Veur drie zaute ze drie. Ze oate koarsjtevlaa, maar doar woar jen koarsj dróp, waal aever kèrtse.

Kwazzelkètsjke vonk 't aevel aardig on veulet zich wêr oetjesjlaote.

Tsoaves beklaget 't zich wêr be zinem baer. Dae zaut: 'Weerts (Weerter plôt) es en anger taal, uub (öf) maar jood, dan liersje di al.'

'Mam, wat es Weerts eejentik', vroaget 't ts'angeren daags.

'Öö, dat kalle ze be ome Wil on tant Sjtien. Dat es en anger plôt van jèt wiër op on dat broeks se nèt onbedink zêlefs sjpreake (te) liere. Maar 't wuër waal sjoeën wên se 't versjtees (versjtings). Kwazzelkètsjke woel nog jèt miër Weerter wäörd liere on sjmeet ze af on tau em betsj môt zin eeje plôtte wäörd doereen.

t Woare Ferie. Ze jinge in Dutsjlônk ('t Pruses) tsêlde (kaempe). In 't Jesjaeft (d'r winkel) huret Kwazzelkètsjke de luuj kalle. Ze vroagete noar Fleisch, Milch, Butter, Käse. 'Es dat och Weerts', vroaget 't zin mam. 'Nee, kinke, dat es Dutsj, dat kalle ze hei.' Kwazzelkètsjke vonk 't nèt besongersj interessant.

Tsoaves beklaget 't zech be zinem baer, dat et al wêr net jood versjtoan koesj (kuut veersjtoan) wat jezaut woord. 'Dutsj es en anger sjproak, uub (öf) maar jood, dan liersje di al.'

Mam sjeket 'm noa daem baekker veur fünf Brötchen te jêlde. Dat koesj (kuut) dat kleen veag waal, 't kreeg zelfs (zoejoar) vroid aan et kalle van nog en anger taal.

Wie 't jröter woord, koamen doar nog miër sjproake bee: Mestrechts, Ênglisj, Vênloosj (Vêndelsj), Frantsözisj (Fraans).

Maar 't kallet et lefs nog lang on jlöklig zin eeje plôt.

Samenstelling: Els Janssen-van Avesaath

Kerk van het Woord Gods te Swalmen. Kuil langs de weg

Opnieuw is een kerk in gebruik genomen naar het ontwerp van het architectenbureau van Prof. G.J. van der Grinten in Amersfoort. Het bureau bouwde al eerder kerken in Venlo, Nijmegen en Leersum. Deze kerken vielen op door hun gepaste soberheid, de sterke beslotenheid en sterk vernieuwde liturgische denkbeelden, welke daarin zichtbaar werden. Achteraf is men geneigd te spreken van geslaagde experimenten, die hebben geleid tot hetgeen nu in Swalmen is gerealiseerd. Nadrukkelijk willen we onderstrepen, dat de vorige kerken reeds opvielen door hun hoge niveau van bouwkunst en stuk voor stuk als voorbeeld gesteld konden worden van bijzonder goede katholieke kerkbouw. De kerk in Swalmen heeft dit standpunt echter achterhaald en vormt nu het ongeëvenaarde hoogtepunt in het oeuvre van dit architectenbureau en kan zonder meer tot een hoogtepunt van hedendaagse kerkbouw worden gerekend.

De kerk ligt nog wat onwennig in zijn kale omgeving..... Zodra men de kerk nadert, voelt men al direct associatie met de Deense kerkbouw. Het is vooral in Denemarken gewoonte om met name kerken, maar ook andere gebouwen, een bakstenen onderbouw van enkele meters hoogte te geven met daar-

boven een houten kapconstructie. In wat klassiekere trant was dat altijd een hogere puntkap, later werd het een platte dakconstructie. Toch voelt men bij het naderen van het gebouw, dat het een vooruitstrevender ontwerp vormt dan hetgeen men in Denemarken zelf tegenkomt. De gele verblendsteen contrasteert met het geïmpregneerde bruine hout (Xylamon). De oranje-kleurige kolommen van profielijzer tussen de grote ruiten vormen een speels accent in het grote geheel. Binnen heerst opnieuw de koste-

lijke eenvoud, welke het exterieur reeds kenmerkt. Op overtuigende wijze is de gehele kuil in metselwerk van verblendsteen gemetseld. Daarbij vallen de ambachtelijke details als rollagen, uitmetseling en de trappen prachtig binnen het kader van de totaal opzet. De term 'besloten openheid' vormt een even groot raadsel als de wijze, waarop de ontwerpers tot de vorm van deze kerkbouw zijn gekomen. Want open is de kerk van Swalmen met zijn grote glazen puien. Maar niet als de kerk in Zevenaar of elders, waar men het samenzijn van de kerkgemeente van buiten als een geloofsdemonstratie door het vele glas sceptisch kan gadeslaan. Men kijkt van buiten over de gemeente heen, dwars door de kerk om de stadswijk aan de andere zijde waar te nemen. Het is daarmee juist deze openheid, welke zo volstrekt ongedwongen is, dat men nauwelijks aarzelt om door de kerk te lopen. Het voetpad in trottoirtegels nodigt daartoe en zal voor de buurtbewoners straks de kortste weg naar de winkels vormen. Reeds nu constateerde ik, dat kinderen deze weg ontdekten en gebruikten en het stoorde hen niet, integendeel. De beslotenheid spreekt in de kuil bijzonder sterk omdat men de ruimte omsloten weet door de bakstenen keerwand met daarop de borstwering. Door de plaatsing van de stoelen (ook hier weer eikenhouten 'ad-vorm-stoelen' met biezen zitting) rond het priesterkoor, wordt de bezoeker direct geconfronteerd met het liturgisch gebeuren. Opmerkelijk is altijd weer de wisselwerking tussen protestantse en katholieke kerken. Nu eerstgenoemden het wel definitief met elkaar eens zijn, dat de kerk

uitsluitend voor de eredienst gebruikt moet worden, gaat men van de katholieke zijde over tot de mogelijkheid van meervoudig gebruik. Daarbij blijft het begrijpelijk, dat men voor het bestrate deel de bestemming van felicitatie- of condolatieruimte aangeeft. Bovendien kunnen kruisweg en processie hier weer tot hun recht komen als daar behoefte aan bestaat.

De kerkruimte zelf is door de opstelling van een verplaatsbaar altaar, preekstoel en stoelen ook op andere wijze in te delen voor concerten of lezingen. Omdat het altaar daarbij verplaatsbaar is lijkt het niet geheel uitgesloten, dat het karakter van deze speciale bijeenkomsten ook wat 'profaner' kan zijn. Tenslotte kan de permanente opstelling van het kerkmeubilair eenvoudig gewijzigd worden als liturgische bewegingen daar in de toekomst aanleiding toe mochten geven. Alleen het iets verhoogde priesterkoor zou verwijderd moeten worden; verder zijn alle elementen voldoende mobiel om iedere wens tot wijziging op te kunnen vangen. Architect Heijdenrijk gaf vorig jaar bij een beschrijving van de kerk ook de mogelijkheid van wisselende exposities van kerkelijke kunst aan. Zowel het voetpad als kuilwanden lenen zich hier uitermate goed voor en kunnen opvoedend werken t.o.v. de hier kerkgaande gemeente, die waarschijnlijk ook bouwkunstig wel wat geschoold zal moeten raken, alvorens men de kerk waardeert. Voorlopig moeten we trouwens afwachten hoe theologen op deze kerk reageren. Swalmen biedt in dat opzicht veel stof tot de hoognodige discussie, omdat hier een architect aan het werk is geweest, die meer heeft gebouwd dan toegelicht, juist in de kerkbouw is dat een verschijnsel dat weinig voorkomt maar hier tot een verheugend resultaat heeft geleid.

Auteur: Wim J. van Heuvel – gepubliceerd in *Cobouw* – d.d. 29.06.1967

Wat ging er echter aan vooraf voor deze kerk gebouwd kon worden

De bewoners van 'de Hei' hadden al vaak te kennen gegeven dat zij een eigen kerk wilden. Diverse malen werden er al stappen in die richting genomen naar het bisdom toe. Uiteindelijk besloot de bisschop dat er een nieuwe kerk zou komen. In augustus 1963 werd kapelaan Niessen tot bouwpastoor benoemd. Bij zijn benoeming gaf hij aan dat het bouwen van een kerk pas zin heeft als dit idee ook bij de toekomstige parochianen leeft. "Als

mens, die alleen staat zal een bouwpastoor niets kunnen bereiken, daarom stel ik prijs op medewerking van u allen," aldus pastoor Niessen. Elke week publiceerde hij een artikel in de *Swalmbode* om de Swalmenaren ervan te overtuigen dat een nieuwe kerkgemeenschap alleen maar zou floreren met hulp van allen. Totdat de nieuwe kerk gereed was werd er een noodkerk opgericht in de voormalige werkplaats van Engelbert Wijnands, aannemer in Swalmen.

Het inrichten van deze noodkerk ging met de nodige kosten gepaard dus er werd over nagedacht hoe men enige financiële middelen kon verwerven. Vanuit het bisdom werden subsidies vrijgemaakt, en er waren ook nog andere regelingen om geld te krijgen. Echter er werd ook een beroep gedaan op de parochianen die hun zo zeer gewenste kerk wilden bouwen. Bestuursleden van drie buurtschappen waren bereid te fungeren als vertegenwoordigers van de bewoners van de Hei. Een naam voor de kerk werd al snel gevonden 'de parochie van Het Woord Gods'. Samen met de buurtbesturen probeerde men een plan te ontwikkelen om aan de nodige gelden te komen voor de bouw van de kerk. Op de parochianen van de St. Lambertusparochie werd ook een beroep gedaan om de helpende hand te reiken. De eerste collectie in deze parochie leverde de som op van f 1.900,00. Een parochiële verkoop moest ook geld in het laatje brengen. Iedereen die iets kon missen voor de verkoop kon dit aangeven en daarna zou er een markt gehouden worden van de verzamelde spullen. De opbrengst was uiteraard voor de kerk. Intussen vorderde ook de inrichting van de noodkerk. Bidstoeltjes en een (geleend) tabernakel waren al voorhanden. Het gebouw kon verwarmd worden, maar 's zomers ook voorzien worden van frisse lucht.

Officieel werd in oktober 1963 de nieuwe parochie van Het Woord Gods opgericht door bisschop Moors. In november werd de noodkerk in gebruik genomen. Er werd een oproep gedaan voor de oprichting van een zangkoor. Een mis zonder gezang kon toch niet. Aan Wim Perriëns werd gevraagd of hij de leiding van dit koor op zich wilde nemen. Muzikaal begaafde mannen en jongemannen werden verzocht zich te melden. Markant was dat dames niet gevraagd werden. Op zaterdag 23 november werd de noodkerk ingezegend door pastoor Schmitz en werd er voor het eerst een eucharistie gevierd, een

mijlpaal op weg naar de nieuwe kerk. De parochiële verkoop leverde intussen een mooi bedrag op van f 1.700,00, een waardevolle bijdrage. Op 1 december 1963 volgde de officiële installatie van pastoor Niessen. Genodigden, schoolkinderen, bruidjes en diverse Swalmer verenigingen omkransten deze installatie met muziek etc. In processie ging men richting noodkerk, na de plechtigheid volgde een receptie en serenade in de St. Jozefschool. Begin 1964 beschikte de kerk inmiddels over een batig saldo van f 25.591,00. Ook de Swalmer verenigingen lieten zich niet onbetuigd. Ze organiseerden allerlei activiteiten waarvan de opbrengst naar de bouw van de nieuwe kerk ging. Grote en kleine bedragen, alles was welkom. De wekelijkse collecte, alsook de loterij *‘Leek help zielzorger’*.

In 1965 werd het eerste Trompafeest in het leven geroepen. Deze Trompafeesten gehouden op 4-5 en 6 juni werden georganiseerd door de parochie van het Woord Gods en het Trommel- en Fluiterkorps Heide. De naam Trompa was een samenvoeging van dit korps en de parochie. In de volksmond werd de afkorting al snel uitgelegd als: *‘Tinus roept om poen, amen’*. Een belangrijke bron van inkomsten voor de kerk, maar ook voor het Trommel- en Fluiterkorps, dat toe was aan de aanschaf van nieuwe uniformen. Op deze eerste Trompafeesten gaf het befaamde Swalmer duo Grietje en Fred Ruyten acte de présence. Nog lang na de totstandkoming van de kerk werden ieder jaar de Trompafeesten georganiseerd, waaraan menige Swalmenaar nog met plezier terug zal denken.

Elke week publiceerde pastoor Niessen een artikel in De Swalmbode om de mensen aan te sporen om geld te doneren. Hij besprak er de financiële toestand van de kerk in wording. Hij hield de mensen op de hoogte van de architectonische mogelijkheden en wensen die er waren voor een moderne kerk. Niets was hem te veel. Daarbij moest het gewone kerkelijke gebeuren ook nog doorgang vinden.

Op 26 november 1965 vond de aanbesteding plaats van de nieuwe kerk. De begroting door het architectenbureau was ge-

raamd op f 690.128,00. Aan de zuinige kant, want de offertes die ingediend werden lagen aanmerkelijk hoger. De gebroeders Frans en Maasniel schreven in met een bedrag van f 809.474,00, de firma Geraedts uit Swalmen f 793.647,00, de firma Gerats en Zoon Blerick f 792.647,00 en bouwbedrijf Peters uit Boxmeer f 770.400,00.

Hier en daar moest bezuinigd worden, of uitgesteld worden tot later. Uiteindelijk gaf het bisdom zijn fiat en de kerk kon gebouwd worden. Het project werd gegund aan de laagste aanbieder. Plaatselijke bedrijven waren, in overleg, als onderaannemer welkom bij de bouw van de kerk.

Op 22 mei 1966 volgde de eerste-steenlegging door Vicaris- generaal Mgr. P. van Odijk. Met als spreuk: **‘Gij zijt de levende stenen’**.

Eindelijk met Kerstmis in december 1966 werd de nieuwe kerk in gebruik genomen. De droomwens van pastoor Niessen, maar meer nog van de parochianen van de Heide werd werkelijkheid.

Kerstnacht 1966 om 23.00 uur was het grote moment daar, waar pastoor Niessen en de parochianen

al zo lang naar uitgekeken hadden. Een processie met Bisschop Mgr. Beel aan het hoofd zou de dienst openen. Eerst volgde de wijding van kerk en altaar, daarna een eerste Doopsel in de nieuwe kerk en dan de eerste eucharistieviering. Een 2-stemmige mis met Gregoriaanse gezangen ondersteund door instrumentaal ensemble Van der Grinten uit Venlo. Op 2e kerstdag was er een concert uitgevoerd door Swalmens Liedertafel, een kerstspel opgevoerd door leerlingen van de St. Jozefschool en kerstliederen gespeeld door het Trommel- en Fluitkorps Heide.

De nieuwe Kerk met de markante Klokkentoren.

De totstandkoming van deze kerk was pastoor Niessen echter niet in de koude kleren gaan zitten. Haast elke week publiceerde hij een artikel, waarin hij de parochianen op de hoogte hield over het reilen en zeilen in zijn parochie van het Woord Gods. Ook de positie van de kerk in dienst van een veranderende samenleving bezorgde hem de nodige hoofdbre-

kens. De voortdurende zorgen over de financiële stand van zaken, het gebruik van de kerk en de moeizame samenstelling van een kerkbestuur, maakten dat hij oververmoeid raakte. De dienstverlening naar de parochianen kwam ook in het gedrang. Al met al leidde het ertoe dat hij psychisch

in de knel kwam en op advies van artsen onmiddellijk moest stoppen met zijn parochiële bezigheden.

Hij moest op zijn minst twee maanden rust nemen. Voor herstel ging hij naar Amerika waar zijn broer woonde. Rustend pastoor Kessels verving hem en met hulp van priesters van de St. Lambertuskerk werden de kerkelijke activiteiten goed verzorgd. In juni 1968 pakte hij de draad weer op. Hij kreeg hulp vanuit het bisdom. Er werd een assistent benoemd in de persoon van de heer Jos Schmeits, godsdienstleraar aan het Bischoppelijk College te Roermond.

Maar het bisdom had andere plannen met pastoor Martin Niessen. In de Swalmbode van zaterdag 2 november maakt hij bekend dat hij afscheid moet nemen van zijn Swalmer parochianen. Na 17 jaar

ging 'klein kepläönke' zoals hij in de volksmond genoemd werd, Swalmen verlaten; een groot deel van zijn leven bracht hij met plezier hier door en door hem kwam veel tot stand met name op het gebied van jeugd en sport, en het patronaatsgebouw. Hij was een goede organisator en de drijvende kracht achter alle activiteiten die te maken hadden met voornoemde bezigheden, maar vooral in de bouw van de kerk van het Woord Gods. Pastoor Niessen werd benoemd tot deken van het Dekenaat in het Witte Stadjie Thorn. De Swalmenaren konden op 23 november 1968, na de H.Mis van 7.30 uur, afscheid nemen van Martin Niessen die mede aan de wieg stond van de kerk van Het Woord Gods. Op zaterdag 8 december om 11 uur vond in dezelfde kerk de installatie plaats van de nieuwe parochieherder pastoor Verscharen, onder begeleiding van het Trommel- en Fluitkorps Heide.

Bericht uit de Swalmbode 23 november 1968, jaargang 14 nr. 47

In deze publicatie werd de loftrompet gestoken over pastoor Niessen.

Na 'n 17-jarig actief priesterleven gaat pastoor Niessen 'n hogere functie bekleden in het pastorale leven n.l. als deken van Thorn. Als jonge kapelaan kwam hij in 1951 in de St. Lambertusparochie waar de directe zielzorg de hoofdschotel van zijn werkterrein werd. Een beoordeling hierover is niet met menselijke maat te meten, hoewel de opsomming van enkele feiten toch op zijn plaats is. Hoeveel zieken hebben bij zijn woorden troost gevonden. Ontelbare zaken werden door zijn adviezen verlicht

of opgelost. Hoeveel huiselijk geluk is door zijn bemoedigende woorden bewaard gebleven. De Derde Orde kende een bloeitijd, evenals het Marialegioen, terwijl de godsdienstcursus voor 18-jarigen zijn volle aandacht had. Buiten de directe zielzorg lag er een werkterrein open voor de mannelijke jeugd, waarvan geen grenzen waren aangegeven. Men kreeg daar 'n begeleiding, die aan activiteit, improvisatie en ideeën onuitputtelijk was. Om maar iets uit de herinnering op te halen kunnen hier genoemd worden de leiding van het jongenspatronaat met een zeer slechte behuizing. Een zondagavond bezetting van een beat-mis in 1968, 'n getuigenis van een noodzakelijke opvang van de opgroeiende jeugd. Als moderator der Kajotters, Studenclub en Jong Nederland was de kapelaan de sturende kracht over de woeste golven, waarmee het jongerenleven werd geconfronteerd. Hij zette zich in voor de bloei van het sportleven, waarbij DES, Eszet en Sparta wel het leeuwendeel vormden. Ook de Middenstand had zijn volle aandacht. Ook was hij aalmoezenier bij de Jonge Garde voor de meisjes. Bij de oprichting van de parochie

van het Woord Gods in september 1963 werd kapelaan Martin Niessen door de bisschop van Roermond Mgr. Moors, tot bouwpastoor benoemd.

Naast de zielzorg, die het overgrote deel van zijn tijd in beslag nam, was de bouw van een nieuwe kerk 'n tweede zware taak, die veel uren werk gevergd heeft met als resultaat, dat op 25 december 1966 de nieuwe kerk in gebruik kon worden genomen. Hoewel de financiering hiervan gedeeltelijk door subsidie is verwezenlijkt, kwam toch 'n zeer groot bedrag beschikbaar door persoonlijke giften aan pastoor Niessen en door zijn preken in naburige parochies, terwijl hij een stuwende kracht was bij de Trompafeesten en andere evenementen die door actiecomités georganiseerd werden. Tijdens zijn pastoraat kwam de kleuterschool 'oppe Hei' tot stand, waaraan 'n geweldig werk en doorzettingsvermogen aan voorafgegaan is. In de kerk vond een afwisseling plaats van Gregoriaans tot jongerenmis, zelfs van concert en kersttoneel. We zullen vast nog niet alles benoemd hebben.

Op zondag 24 november 1968 vond de plechtige installatie plaats van de hoogerwaardede heer Martin Niessen, als deken van Thorn, door de Vicaris-Generaal Mgr. Van Odijk.

Het oud-kerkbestuur van Thorn herdacht hem met de volgende woorden: "Diep gelovig wist hij God dichter bij de mensen te brengen, door zelf de mensen om hem heen centraal te stellen en te dienen: hij was een fijn mens en een ware herder".

Martinus Antonius Niessen overleed op 11 mei 1991 te Heerlen. Hij werd geboren op 31 oktober 1923 te Echt. Hij was priester van het bisdom Roermond. Kapelaan te Schimmert van 1948-1951. Kapelaan te Swalmen van 1951-1963. Bouwpastoor te Swalmen van 1963-1968. Pastoor/deken te Thorn van 1968-1989. Rector van Huize Tobias te Heerlen van 1989-1991.

Maar goed dat hij niet mee hoefde te maken dat de kerk waarin hij bij het tot stand komen, zoveel tijd en energie had gestoken, al na 42 jaar werd afgebroken. Het dak moest vernieuwd worden, en de ramen vervangen. De kosten voor onderhoud rezen de pan uit. In 2005 nam het bisdom het definitieve besluit het kerkgebouw aan de erediensten te onttrekken. Temeer ook omdat het aantal

kerkgangers op de zondagen zeer drastisch daalde. Als er al 30 mensen in de kerk aanwezig waren dan was het veel. In 2008 werd behalve de kerk ook de school en gemeenschaphuis de Robijn gesloopt. In plaats daarvan is er een brede school gebouwd, met diverse mogelijkheden voor andere buitenschoolse activiteiten. Jammer dat zo'n mooi gebouw van grote architectonische waarde, beschreven in het eerste gedeelte van dit verhaal, niet behouden kon worden.

Bronvermelding: De Swalmbode – archief M.H.V.S., Krantenarchief M.H.V.S., foto's afkomstig uit het archief van de M.H.V.S. en Hans Simons.

Uit de oude doos

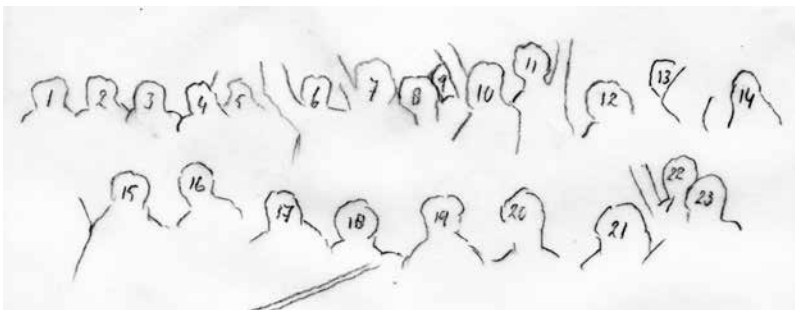
In de vorige Biejeingezeumerd stond een groepsfoto van VV Hopsjlokkers(gezelschap) uit 1989, met prins Fons I. Charles Konings zorgde voor de ontbrekende namen. Waarvoor hartelijk dank.

2 is Jo Simons-Hendriks, 18 is Lies Geraedts-Reinders, 31 is Bart Tegels, 37 is Sef Geraedts.

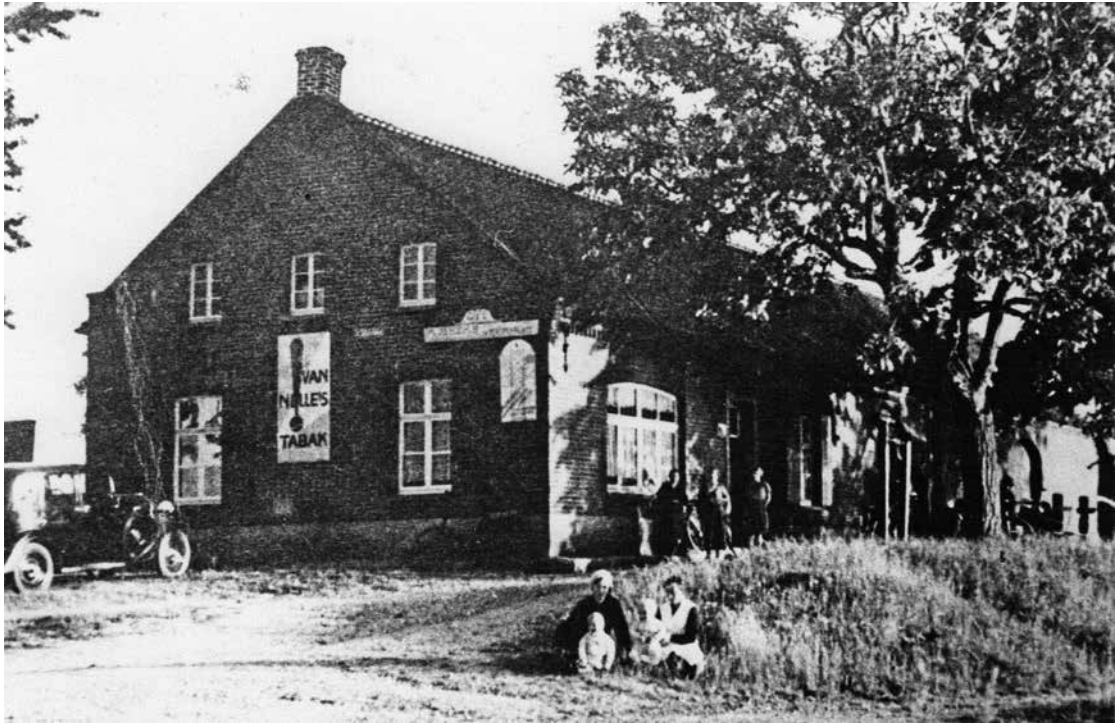
Via Gerd Engelen weten we de namen behorende bij de brigadiersfoto in 't verhaal met Margriet Jacobs uit Biejeingezeumerd 2021-1, geplaatst op pagina 13, behorende bij het gedicht van Thies Janissen. V.l.n.r.: Gemma Geurts, Ans Cox, Gerd Engelen, Annie van Keeken, Bep Cromptvoets, Suzan Smeets, Ria Doensen. Hartelijk dank hiervoor.

In deze Biejeingezeumerd staat een foto uit 1936, tijdens het toen gehouden OLS in Grathem, waar Schutterij St Georgius en St Sebastianus Schutterij uit Beesel het OLS wint. Op de foto zien we o.a. dr. Crasborn (nr.10) in het middelpunt van de feestvreugde.

Zo was het

Situatie voor de oorlog

Hoeve/Café 'De Schans', bij veer Beesel/Kessel. In 1945 word het pand gesloopt omdat het in 1944 is opgeblazen. De familie Goertz waren de laatste bewoners

Huidige situatie

Aan het veer Beesel/Kessel met een picknickplaats en het oorlogsmonument voor de slachtoffers van de veerramp op 11 november 1944.

